

Univerzita Pardubice - Fakulta restaurování

INTERDISCIPLINARITA V PÉČI O KULTURNÍ DĚDICTVÍ

I. konference projektu „Platforma pro památkovou péči,
restaurování a obnovu“

věnovaná tématu mezioborové spolupráce

26. – 27. dubna 2012

Zámecké konferenční centrum, Litomyšl

SBORNÍK ABSTRAKTŮ

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Univerzita
Pardubice

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PROGRAM KONFERENCE

Čtvrtek 26. dubna

9:00 – 10:00	registrace účastníků
10:00	slavnostní zahájení konference
10:30 – 12:30	dopolední blok příspěvků Martin Horáček (FST VUT Brno): <i>Umění, dějepis umění a péče o památky: nesamozřejmé partnerství</i> Vít Jesenský (NPÚ, ú.o.p. středních Čech): <i>Teoretické předpoklady a realita interdisciplinarit v památkové péči se zaměřením na jejich řešení ve vzdělávání a v průzkumu a dokumentaci památek</i> Marek Krejčí: <i>Nekonečný příběh památkové péče: Co všechno je a co už není kulturním dědictvím</i> diskuse k dopolednímu bloku příspěvků
12:30 – 13:30	oběd
13:30 – 15:30	odpolední blok příspěvků Vojtěch Kouba (VŠE v Praze): <i>Možnosti ekonomického pohledu na kulturní dědictví: ekonomizace nebo animace?</i> Michal Novotný: <i>Základní pojmy památkové péče v památkových zákonech aneb Je kulturní památka památkou?</i> Jaroslav Valach (ÚTAM AVČR v.v.i.): <i>Je možné uplatnit principy umělé inteligence v památkové péči?</i> diskuse k odpolednímu bloku příspěvků
15:30 – 16:00	coffee break
16:00 – 18:00	večerní blok příspěvků Antonín Šimčík (SZM Opava): <i>Dokument o profesi restaurátora-konzervátora</i> Vladislava Řihová (FR UPa): <i>Sbírky epigrafických a sepulchrálních památek jako prameny pro „život“ uměleckého díla</i> Pavel Waisser: (FF UP Olomouc) <i>Sgrafitová výzdoba zámku v Litomyšli jako fenomén hmotného i nehmotného kulturního dědictví</i>

Petra Hečková (CCMA): *Proč číst Livia? Dějiny umění, klasická studia a kulturní dědictví ve středoevropském prostoru*

diskuse k večernímu bloku příspěvků

18:00

vernisáž výstavy

20:00 – 24:00

večerní raut a společenský program

Pátek 27. dubna

8:30 – 9:30

snídaně (coffee break)

9:30 – 12:00

zahájení druhého dne konference

dopolední blok příspěvků

Jindřich Hodač (FAST ČVUT): *Praktické zkušenosti z mezioborové spolupráce při studentských projektech měřické dokumentace historických objektů*

Aleš Kozák (Institut pro památky a kulturu o.p.s.):
Nový internetový portál PROPAMÁTKY

Nina Michlovská (FF UP Olomouc): *Restaurování grottových objektů: Interdisciplinární přístup jako nutnost*

Monika Hadová: *Příklady restaurování v Muzeu Brněnska*

diskuse k dopolednímu bloku příspěvků

12:00 – 13:00

oběd

13:00 – 15:30

odpolední blok příspěvků

Radek Horáček (PdF MU Brno): *Nedotýkejte se exponátů! Aktuální úkoly galerijní pedagogiky při zprostředkování kulturního dědictví*

Kateřina Rozinková (NPÚ, ú.o.p v Lokti): *Edukativní aktivity na SZH Bečov jako způsob prezentace kulturních hodnot*

Pavel Fošumpaur (FAST ČVUT) a kol.: *Interdisciplinární přístup ochrany kulturního dědictví ohroženého povodněmi*

Michal Panáček (Národní technické muzeum) a kol.: *Komplexní metodika pro výběr a zpracování náhradního kamene pro opravy kvádrového zdiva historických objektů*

diskuse k odpolednímu bloku příspěvků

15:30 – 16:00

závěrečná diskuse k celému průběhu konference, zakončení konference

16:00 – 17:00

občerstvení na cestu, rozjezd hostů

ABSTRAKTY PŘÍSPĚVKŮ

PhDr. Martin Horáček, Ph.D. (Fakulta stavební, Vysoké učení technické v Brně)

Umění, dějepis umění a péče o památky: Nesamozřejmé partnerství

Příspěvek shrnuje historické proměny vztahu trojice profesí a všímá si zejména momentů, kdy se jejich zájmy dostaly do rozporu. Když umělci a historikové umění opustí představu kánonu vynikajících uměleckých děl minulosti, která by měla být novým uměním více či méně napodobována, nastává nezřídka situace, kdy se nová tvorba vymezuje vůči starší negativně a historik umění ji chápe jako legitimní projev, jemuž musí staré nutně ustoupit. Situace toho druhu jsou dokumentovány příklady architektonickými a urbanistickými (puristické rekonstrukce, vztah modernistických historiků architektury k produkci z 19. století a secesi, nový fenomén péče o památky brutalismu, které vyrostly na místě starších památek atd.). Kdy a proč se umělec a historik umění spojuje proti památkáři? Kdy se umělec s památkářem spojuje proti historikovi umění? A kdy se historik s památkářem spojuje proti umělci?

Ing. Arch. Vít Jesenský, Ph.D. (Národní památkový ústav, Územní odborné pracoviště středních Čech, Praha)

Teoretické předpoklady a realita interdisciplinarit v památkové péči se zaměřením na jejich řešení ve vzdělávání a v průzkumu a dokumentaci památek

Z čeho můžeme vycházet pro řešení problémů interdisciplinarit památkové péče, aneb realita hodnocení a sebehodnocení památkové péče u nás. Které vědecké disciplíny a odborné či praktické obory se na památkové péči podílí, které jsou hlavní a jakou roli hraje v tomto celku obor památkové péče (především jeho oborově specifická činnost)? Jaké předpoklady musí obor pam. péče naplnit, aby mohl vykonávat svou integrační funkci? Co mu v tom chybí? Ve které fázi procesu péče o památky se na interdisciplinaritě podílí obor pam. péče svou specifickou činností? Poznámky k potřebě oborové teorie památkové péče pro realizaci interdisciplinárního přístupu. Jaké dopady má interdisciplinarita oboru v praxi na vzdělávání v oboru a má být interdisciplinární i samotné vzdělávání? (Včetně konkrétních příkladů zčásti z vlastní praxe a z části převzaté, domácí i zahraniční.) Co znamená interdisciplinarita v průzkumu a dokumentaci jako součásti oboru pam. péče? (Pojednání včetně příkladů v omezeném rozsahu vzhledem k samotnosti tohoto tématu v další části projektu - červencovém diskusním setkání).

Dr. Marek Krejčí

Nekonečný příběh památkové péče. Co všechno je a co už není kulturním dědictvím

Kulturní dědictví se nezřídka reflektuje jako konstantní soubor určitých hodnot, u nichž je jasně artikulován veřejný zájem na jejich ochraně a zachování dalším generacím. V době formování ochrany památek v 19. století byl důraz položen na classément, pozitivní vymezení národního památkového fondu, které však vždy bylo, je a bude limitováno dobovými hranicemi poznání a vnějšími vlivy ležícími mimo oblast oboru. Rozpačité výsledky generální aktualizace ústředního seznamu kulturních památek a reidentifikace památkového fondu stejně jako průtahy při prohlásování nových kulturních památek svědčí o tom, že toto pragmaticky zdůvodňované minimalistické pojetí památkového fondu spíše jen prohlubuje stávající krizi tuzemské památkové péče. Kulturní dědictví nesmí být chápáno jako statická, nýbrž dynamická kategorie, neustále přehodnocovaná úměrně růstu vědeckého poznání a hodnocení. V českém prostředí bylo toto vědomí promítnuto do konstrukce zákona o kulturních památkách z roku 1958 a rudimentárně se zachovalo i v platné právní úpravě při extenzivním vymezení území s archeologickými nálezy.

Ing. Vojtěch Kouba (Katedra arts managementu, Fakulta podnikohospodářská, Vysoká škola ekonomická v Praze)

Možnosti ekonomického pohledu na kulturní dědictví: ekonomizace nebo animace?

Mezioborový pohled na problematiku péče o památky a kulturní dědictví je nutností už jenom proto, že velká část hmotných objektů, které dnes považujeme za památky, vznikla mnohem dříve, než vědy, které si někdy osobují právo na rozhodování o nich. S postupující fragmentizací společnosti a s neustálým růstem počtu nových vědních oborů je jasné, že komplexní pohled na tak těžce vymezitelnou oblast, jakou je kulturní dědictví, není možný.

Interdisciplinarity ovšem nemůže znamenat opuštění pozic, rezignaci na vlastní názor a přijetí postulátu, že „vše je relativní“, a proto se nemáme o čem bavit. Naopak – podmínkou mezioborového přístupu ke kulturnímu dědictví je, že lidé přicházející z různých prostředí aktivně vysvětlují své názory, jsou ochotni debatovat s ostatními, poznávat společně a nezastavovat se v mořích rozporů, a také v příspěvcích ostatních hledat, jakým způsobem přispět svému oboru, jak získané poznatky použít ve svém oboru i v praxi.

Ekonomie jako věda nemá mezi odborníky, zabývajícími se památkami a kulturním dědictvím, nejlepší jméno. Zdá se být často příliš abstraktní, neuchopitelná, zdánlivě všemocná, a přitom současně vlastně nepotřebná. V oblasti památkové péče je to spojeno především s trvalým podfinancováním celého oboru – což je ovšem spíše záležitostí ekonomické praxe, a ne ekonomie jako vědy.

Tento stav může být způsoben také tím, že je ekonomický pohled na památky a kulturní dědictví často prezentován jen jako čisté poměřování nákladů a výnosů, **ekonomizace**

v úzkém slova smyslu. Jako kdyby kulturní dědictví mělo ekonomy zajímat jenom ve chvíli, kdy se dá nějakým způsobem zpeněžit, kdy otevřeně přichází na trh.

Kulturní dědictví, a to v nejšířším slova smyslu, je ovšem ekonomickým zdrojem v každém případě. Kulturní kapitál, ať už v jakékoliv formě, včetně míry vzdělanosti a enkulturace, je podmínkou ekonomické výkonnosti každé společnosti. Památky, stejně jako jakýkoliv zděděný kapitál, na kterém stojí dnešní společnost, jsou ekonomickým zdrojem – za předpokladu, že je umíme ocenit a využít. **Animace** kulturního dědictví, tedy hledání možných využití kulturních zdrojů, a to včetně památek, je procesem, k němuž má mnoho co říct i ekonomie jako věda.

Mgr. et Mgr. Michal Novotný

Základní pojmy památkové péče v památkových zákonech aneb Je kulturní památka památkou?

Jakým způsobem je odborná terminologie využívaná v památkové péči přenositelná do předpisů na ochranu památek? Rozumí pojmu „památka“ památkář z památkového ústavu a památkář z úřadu stejně? Jak s tímto pojmem zachází zákonodárce nebo soudce? Je možné či vhodné v zákonech přesně definovat neurčité právní pojmy z památkové péče? Příspěvek upozorní na rozdílné chápání základních pojmů památkové péče (především kulturní památka, památková péče, restaurování) mezi složkami zainteresovanými na ochraně kulturního dědictví, a to jak s dopady teoretickými, tak praktickými. Příkladem budiž změna chápání základního pojmu „kulturní památka“ při přijetí stávajícího památkového zákona na konci 80. let minulého století a latentní ideový posun při snaze o formulaci nového památkového předpisu. Příspěvek vychází z přesvědčení, že „památková legislativa“, tedy obecně závazné předpisy na ochranu kulturního dědictví, je legitimním nástrojem památkové péče. Cílem je, aby byl nástrojem účinným a vnitřně konzistentním. Proto je třeba, aby oborové pojmy, které ve své specifické „řeči“ používá a dle autonomních legislativních pravidel transformuje, vycházely z teoretických východisek památkové péče a zároveň naplňovaly představu, že zákon má obsahovat jasně definované pojmy. Lze toho vůbec dosáhnout?

Ing. Jaroslav Valach, Ph.D. (Ústav teoretické a aplikované mechaniky AV ČR, v.v.i., Praha)

Je možné uplatnit principy umělé inteligence v památkové péči?

Příspěvek se zabývá využitím znalostních systémů v ochraně hmotného kulturního dědictví. Nejprve popisuje stávající způsoby akumulace a předávání znalostí v oboru. V dalším kroku představuje hlavní koncepty znalostních systémů, sémantické analýzy informací, ontologií a dalších ?paradigmat? formalizované reprezentace vědomostí, které přinášejí možnosti strojového porozumění obsahu se všemi důsledky a přínosy pro uživatele, kterého takový systém například chrání před zahlcením irrelevantními daty. Mimo kontextového filtrování budou ukázány i další výhody a přísliby, které znalostní technologie přinášejí. Následně je využití metod informačního inženýrství ukázáno na hlavních principech a záměrech vytvářeného

znalostního systému pro dokumentaci a analýzu poruch historických objektů. Závěr příspěvku je věnován příkladům zadokumentování konkrétních případů z památkářské a konzervátorské praxe v představeném znalostním systému a jeho dalšímu rozvoji.

Mgr. Vladislava Říhová, Ph.D. (Univerzita Pardubice - Fakulta restaurování)

Sbírky epigrafických a sepulchrálních památek jako prameny pro „život“ uměleckého díla

18. a 19. století přinesly na Moravě zájem o „staré nápisy“. Soupisy textů na olomouckých náhrobcích od J. J. Středovského, vzniklé do roku 1713, inspirovaly následovníky k postupnému doplňování informací z dalších lokalit. Sběr epigrafických památek završil systematickou akci počátku 19. století J. P. Cerroni. Jeho práci využili v prvním desetiletí 20. století V. Houdek a A. Kratochvíl při sestavování díla *Náhrobky moravské od nejstarších dob do začátku XIX. století. Příspěvek k dějinám umění na Moravě, rovněž k moravské heraldice, genealogii a epigrafice*. Jejich soupis byl téměř připraven k tisku, V. Houdek však v roce 1916 zemřel a Kratochvíl neměl dostatek sil k dokončení. Rukopis jejich textu, ale také starší sbírky a soupisy epigrafických památek jsou doplněny také fotografiemi či kresbami. Nikdo ze zmíněných autorů se primárně nevěnoval samotným materiálovým aspektům nositelů nápisů – uměleckých děl a jejich životě v čase, přesto o nich v textech najdeme množství mimoděčných informací, které může úspěšně využít historik, historik umění i restaurátor.

Mgr. Pavel Waisser, Ph.D. (Katedra dějin umění, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci)

Sgrafitová výzdoba zámku v Litomyšli jako fenomén hmotného a nehmotného kulturního dědictví

Litomyšlský zámek se svým sgrafitovým pláštěm je v naší současnosti vnímán jako jakýsi zafixovaný vizuální symbol pojmu renesanční zámek. Stavbu již nedlouho po jeho vzniku obdivovaly i společenské elity v raném novověku, Zikmund Bátorý ji přirovnal k florentskému paláci Pitti. Tato „Fama“, která jakožto figurativní alegorie bývala mimochodem výzdobným motivem jednoho ze sgrafitových polí štítů zámku, evidentně přetrvávala až do dnešní doby. Ačkoliv prošel zámek od doby svého vzniku bohatým dějinným i stavebním vývojem, stále je vnímán jako symbol renesance. Troufám si říci, že toto obecné povědomí symbolu možná přispělo k jeho zápisu na seznam památek UNESCO vůbec nejzásadnější měrou. Samotná unikátní hmotná podstata stavby „vstup“ konkrétní památky do obecného povědomí nezaručuje. Pokud památka ztratí svůj sociokulturní a urbanistický kontext, spěje často ke svému zániku. U památek, které tento problém nemají a naopak se ocitají v „zářích reflektorů“ je většinou problém zcela opačný. Velmi pečlivě u nich musíme zvažovat míru intervence dnešní doby. Ta by měla být spojená vždy se snahou a touhou nořit se do historie, objevovat kontexty a porozumět stavbě v jejím historickém a urbanistickém vývoji. Dějiny píší památce do tváře další příběhy s negativním i pozitivním vyzněním. I my vytváříme „Genius loci“ v našem životním teritoriu a všichni za něj neseme zodpovědnost. Utváří jej náš každodenní žitý svět,

v němž některé jevy tvoří prostředí jevům ostatním. Místo, konkrétní označení prostředí, je celostním jevem a nelze jej redukovat na žádnou z jeho vlastností – fenoménů. Každou událost z minulosti chápeme tedy jako fenomén, v němž je obsažena minulost i budoucnost a vazby na neohraničené množství dalších konkretizujících mikrokosmů shromažďujících svět... Litomyšlský zámek s jeho sgrafitovou výzdobou je tudíž nutné vnímat nejen jako vyabstrahovaný symbol, ale i jako souhrn kauzalit a událostí, které mají v historii města Litomyšle nepopiratelný význam.

Mgr. Petra Hečková, Ph.D. (České centrum pro středomořskou archeologii)

Proč číst Livia? Dějiny umění, klasická studia a kulturní dědictví ve středoevropském prostoru

Vývoj evropského umění a architektury je protkán odkazy na společný kulturní základ kořenící v antické civilizaci Řecka a Říma. Bez odkazů na antickou kulturu, historii, mytologii, filosofii, ale i formální výtvarné vzory je umělecký vývoj Evropy jen stěží pochopitelný. To plně platí i pro výtvarnou kulturu českých zemí, i přesto, že byly antickým světem ovlivněny v době jeho existence jen okrajově.

Vědecké studium přímých odkazů a citací antických vzorů v evropském umění od nejranějšího středověku po moderní dobu má své počátky již v 19. století, koncentrovanou podobu však získalo až díky zásadním proměnám odborného diskursu v průběhu prvních dekád 20. století. V českém prostředí se nikdy nerozvíjelo s adekvátní silou. České dějiny umění se především vědomě distancovaly od studia výtvarného umění antiky, což byl první krok k pochopení formálních citací antických vzorů, a tuto sféru prakticky přenechaly klasické archeologii. Ta se však soustředila na jiné cíle a oblast „antických tradic“, byť byla přinejmenším od 60. let 20. století v českém odborném diskursu reflektována, nikdy nezískala podobu soustředěného studia.

Příspěvek se zaměřuje na postižení vývoje vzájemných vztahů mezi českými dějinami umění a klasickou archeologií a charakteristiku hlavních důvodů, proč zůstalo studium recepce kulturního dědictví antiky, přestože má v mnoha případech klíčový význam pro komplexní pochopení našeho kulturního dědictví, na okraji zájmu jak historiků umění, tak klasických archeologů, a to prakticky až do dnešní doby. Cílem je zbourat mýtus o zdánlivé neužitečnosti studia antického umění, který se negativním způsobem promítá do samotných základů dnešní umělecko-historické praxe.

Ing. Jindřich Hodač, Ph.D. (Katedra mapování a kartografie, Fakulta stavební, České vysoké učení technické v Praze)

Praktické zkušenosti z mezioborové spolupráce při studentských projektech měřické dokumentace historických objektů

Tento příspěvek je zaměřen na prezentaci zkušeností, které autoři získali v průběhu své dlouholeté spolupráce při dokumentaci historických objektů. V rámci společných projektů vystupují vždy dvě strany. Na jedné straně je to „zadavatel“ – v našem případě historik-architekt (M. Rykl + studenti) a na druhé je to „zpracovatel“ – v našem případě geodet-fotogrammetr (J. Hodač + studenti). Námětem společných projektů jsou různé formy měřické dokumentace historických stavebních objektů a míst. Projekty se liší rozsahem, použitými technologiemi dokumentace, typem výstupů a také hlavním účelem dokumentační činnosti. Naše spolupráce probíhá především na bázi studentských projektů (bakalářské a diplomové práce). Spolupráce se také realizuje v rámci společného výukového předmětu. Tento předmět je již několik let nabízen studentům dvou fakult/odborností (geodeti + architekti).

Vedle velkého množství reálných výsledků dokumentační činnosti (stavební výkresy, 3D modely, fotogrammetrické výstupy apod.) jsme také shromáždili mnoho zkušeností s procesem mezioborové spolupráce jako takové. Vzájemná spolupráce a hlavně komunikace zadavatele a zpracovatele hraje klíčovou úlohu v každém projektu, jež má být úspěšný. Je možné obecně očekávat, že zadavatel definuje „problém“ (tj. účel dokumentace) a zpracovatel se snaží nalézt vhodnou technologii k jeho „řešení“ (tj. vytvoření požadovaných výstupů). Proces vzájemné komunikace musí být permanentní. I v průběhu projektu se poměrně často objevují nové skutečnosti a nálezy, které vyžadují upřesnění či změny projektu (úprava technologického postupu, nové/upřesněné požadavky na výstupy apod.). Velmi důležitou součástí projektů je nalezení společného jazyka komunikace. Pro úspěch projektu je klíčové, aby zúčastnění specialisté byli schopni překročit hranice své odbornosti a porozumět si navzájem. V našich projektech jsou geodeti motivováni k tomu, aby v nezbytném rozsahu získali potřebné znalosti o historických stavebních konstrukcích. Architekti-historici naopak získávají základní povědomost o současných metodách měřické dokumentace a jejich výhodách a mezích použitelnosti.

Ing. Aleš Kozák (Institut pro památky a kulturu, o.p.s., Písek)

Nový internetový portál PROPAMÁTKY

V říjnu 2011 oficiálně zahájil činnost nový internetový portál www.propamatky.info určený vlastníkům a správcům památek, odborné veřejnosti, představitelům samospráv, neziskovým organizacím i všem dalším zájemcům o obnovu, využívání a financování památek i historicky hodnotných staveb. Portál provozuje nezisková organizace Institut pro památky a kulturu, o.p.s.

Členění a funkce portálu: Internetový portál PROPAMÁTKY je členěn do tří hlavních oblastí – Katalog služeb, Financování a Zpravodajství. Katalog služeb slouží především jako praktický pomocník pro majitele a správce památek, kteří plánují nebo realizují práce spojené s obnovou památek. Snahou provozovatele je, aby se v katalogu prezentovali pouze ty organizace, firmy

a jednotlivci, kteří mají praktické zkušenosti v oboru. V osmi kategoriích katalogu lze najít dodavatele, od soudních znalců přes architekty a projektanty po řemeslníky, restaurátory i zpracovatele SHP. Vedle odborných firem se v katalogu prezentují také neziskové organizace.

Sekce Financování sestává z denně aktualizovaného přehledu vyhlášených dotací, z nichž lze financovat obnovu památek. Takto komplexní přehled je na českém internetu jediný, stejně jako databáze aktuálně vyhlášených veřejných sbírek, která je na portálu také k dispozici.

Třetí sekce portálu, věnovaná zpravodajství, přináší denně aktualizované informace pro všechny zájemce o památkovou péči a související obory. Čtenáři tu najdou zprávy o obnovených památkách, články o možnostech financování obnovy památek, rozhovory, zajímavé projekty obnovy památek i pozvánky na konference a semináře.

Redakce portálu PROPAMÁTKY každou středu rozesílá e-mailový zpravodaj s výběrem nejaktuálnějších informací ze všech třech oblastí portálu. Portál PROPAMÁTKY chce být spolehlivým partnerem v péči o památky, což dokládá vlastní etický kodex, který provozovatel vypracoval a kterým se provoz portálu řídí. Internetový portál PROPAMÁTKY funguje jako sociální podnik a v jeho redakci pracují osoby se zdravotním postižením.

Mgr. Nina Michlovská (Katedra dějin umění, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci)

Restaurování grottových objektů – interdisciplinární přístup jako nutnost

Tvorba umělých jeskynních objektů představuje specifický fenomén, který se, s odkazem na antickou tradici, objevil kolem poloviny 16. století na Apeninském poloostrově, získal velmi rychle na oblibě a rozšířil se do ostatních zemí Evropy. Brzy si vydobyl pozici specifického uměleckého odvětví i ve střední Evropě. Také na našem území byly grotty rychle adaptovány a nezdědky dospěly do podoby nákladného barokního „Gesamtkunstwerku“, na kterém se v rozdílné míře podílela různá umělecká média. Výstavba a výzdoba grottových objektů byla věcí značně nákladnou. Nemalé náklady však bylo třeba vynaložit také na neustálou údržbu. Řada z grott, vznikajících severně od Alp, byla již brzy po svém vzniku nenávratně zničena. Svůj podíl na tom nesla proměna barokní estetiky a následná ztráta zájmu o tyto pozoruhodné umělecké objekty, ale především nepříznivé klimatické podmínky. Do dnešní doby se dochovaly pouze skrovné pozůstatky tohoto uměleckého odvětví. Jejich současný stav je většinou velmi smutný. Mnohé z dochovaných grott pak pod nánosem novodobých úprav vypovídají jen málo o své původní podobě. Většina z grottových objektů, které byly na našem území doposud restaurovány, si vyžádala speciální přístup. Některé z provedených restaurátorských zásahů můžeme považovat v podstatě za precedens. V těchto případech musel být složitě nalezen postup vycházející z interdisciplinární spolupráce mezi restaurátory různého zaměření, historiky umění, technology – biology, chemiky, petrology. V tomto ohledu je třeba poukázat, jaká interdisciplinární debata by měla každému zásahu, každé plánované péči o kulturní dědictví – zejména, jde-li o památky tak specifické jako jsou grotty - předcházet.

Prof. PaedDr. Radek Horáček (Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, Brno)

Nedotýkejte se exponátů! Aktuální úkoly galerijní pedagogiky při zprostředkování kulturního dědictví

Galerijní pedagogika je v českém prostředí poměrně mladým oborem. Přesto již zaujala důležitou pozici na mezioborovém rozhraní, neboť se dotýká dějin umění, teorie umění, výtvarné pedagogiky, ale také péče o kulturní dědictví. Především je propojena s činností muzeí umění a galerií v procesu zprostředkování umění. Výchově specialistů na aktivizující muzejní a galerijní programy se věnuje řada pracovišť, vedle kateder muzeologie na filozofických fakultách však nejvýrazněji katedry výtvarné výchovy na fakultách pedagogických.

Pozoruhodným rozparem je skutečnost, že postupné zvyšování návštěvnosti muzeí a památek sledujeme na jedné straně jako kladný jev, znamenající zvýšený zájem o kulturu a umění, ale na straně druhé si uvědomujeme, že někdy až masová návštěvnost přináší zřejmá rizika pro památky a exponáty a často zcela znemožňuje klidné a soustředěné vnímání uměleckých děl. Jaké jsou v této situaci aktuální úlohy galerijní pedagogiky a lektorských či vzdělávacích oddělení muzeí a galerií?

Mgr. Kateřina Rozinková (Národní památkový ústav, Územní odborné pracoviště v Lokti)

Edukativní aktivity na SZH Bečov jako způsob prezentace kulturních hodnot

Státní hrad a zámek Bečov již od roku 2005 rozvíjí aktivity na poli edukativních programů. Ty jsou řešeny v rámci institucionalizovaného výzkumného úkolu č. 205 ?Výzkum metod prezentace a zprostředkování kulturních hodnot památkového fondu veřejnosti jako nástroj identifikace společnosti s kulturním dědictvím?. Správa hradu a zámku se zaměřuje především na tři okruhy témat ? středověký hrad s lektorským programem ?Dobrodružství stavební historie?, prostory barokního zámku s relikviářem sv. Maura, a na okolní krajinu (botanická zahrada, šibeniční vrch) ve spolupráci s místními neziskovými sdruženími .Těžištěm edukativních aktivit se po dokončení stavební obnovy v roce 2015 stane středověký hrad. Koncepte využití objektu k tomuto druhu prohlídek byla v roce 2010 oceněna cenou EU/ EUROPA NOSTRA. Kurzy, které zde jsou pořádány zatím v experimentálním režimu se zaměřují na poznání stavební historie, dějin architektury, historické technologie, apod. Při vytváření koncepte budoucího využití hradu spolupracuje správa hradu a zámku s odborníky z pedagogických fakult UK a ZČU a s vybranými středními a základními školami. Do doby než bude tato část areálu zpřístupněna, přesunula se hlavní část edukativních aktivit do prostor zámku, kde je od dubna 2011 umístěn speciální haptický model relikviáře sv. Maura. Tento dotykový model vznikl za příkladné spolupráce tří sektorů ? kultury, školství a spravedlnosti a je využitelný pro zrakově handicapované, ale také mladší školní mládež, které dokáže zprostředkovat hodnotu této mimořádné zlatnické památky interaktivním způsobem. Po celkovém zpřístupnění areálu v roce 2015 se edukativní prohlídky zaměřené na dobrodružství poznávání kulturních památek stanou nedílnou součástí nabídky SHZ Bečov.

doc. Dr. Ing. Pavel Fošumpaur (ČVUT v Praze, Fakulta stavební), Ing. arch. et Mgr. Klára Nedvěďová (ÚTAM AVČR v.v.i.), Ing. Ivana Kopecká (Národní technické muzeum), doc. Ing. Vojtěch Merunka, Ph.D. (Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta)

Interdisciplinární přístup ochrany kulturního dědictví ohroženého povodněmi

Příspěvek představuje interdisciplinární projekt s názvem „Metodika a nástroje ochrany a záchrany kulturního dědictví ohroženého povodněmi“. Projekt je řešen v rámci programu „Aplikovaného výzkumu a vývoje národní kulturní identity (NAKI)“ podporovaného Ministerstvem kultury ČR. Doba řešení projektu je v rozmezí let 2011 až 2015 a příspěvek si klade za cíl představení projektu, jeho základních cílů, očekávaných přínosů a metodiky práce. Protože se jedná o ryze mezioborovou problematiku, je projekt řešen na čtyřech specializovaných pracovištích, kterými je ČVUT v Praze - Fakulta stavební, Ústav teoretické a aplikované mechaniky AV ČR, Národní technické muzeum a Česká zemědělská univerzita - Provozně ekonomická fakulta. Základní členění projektu je do pěti dílčích cílů:

Cíl 1 – Analýza zranitelnosti kulturního dědictví. Jedná se o základní předpoklad úspěšného plánování odhadu rizika poškození povodněmi s ohledem na konstituční materiály památkových nebo sbírkových objektů.

Cíl 2 – Metodika ochrany kulturního dědictví a území s kulturně historickými hodnotami před povodněmi. Cílem této části projektu je metodika návrhu vhodných protipovodňových opatření (PPO) pro ochranu historické a urbanistické struktury a jejich integraci do územního plánování. Pozornost bude dále zaměřena na zdokonalení systému spolupráce mezi jednotlivými subjekty.

Cíl 3 – Role historických vodních děl. Na území České republiky se nachází značné množství historických vodních děl, která se řadí do fondu industriálního dědictví. Cílem projektu je posouzení role historických vodních děl v rámci stávajících systémů PPO.

Cíl 4 – Připravenost na krizové situace. Součástí cíle je zejména metodika tvorby krizových plánů pro památkové objekty a sbírky, případně památkové objekty, včetně sbírek v nich uložených. Způsob projednávání a vytváření plánu, vymezení odpovědností, struktura plánu, návaznost na integrovaný záchranný systém a na místní samosprávu.

Cíl 5 – Památkové postupy pro likvidace následků povodní - sanace objektů a sbírkových předmětů zasažených povodní. Dílčí cíl sleduje vypracování obecného postupu sanace škod, způsobených na památkových objektech s ohledem na dotčené stavební materiály a charakter umělecké výzdoby objektu (např. nástěnná malba, štuky, tapety, dřevěné obložení, a d.).

Ing. Jiří Bláha, Ph.D. (Ústav teoretické a aplikované mechaniky AV ČR, v.v.i., Praha)
- Mgr. Kateřina Kovářová (Fakulta stavební, České vysoké učení technické v Praze)
- Michal Panáček (Národní technické muzeum, Praha) - Tomáš Rafl (Národní
technické muzeum, Praha)

Komplexní metodika pro výběr a řemeslné zpracování náhradního kamene pro opravy kvádrového zdiva historických objektů

Příspěvek představí projekt, který bude řešen v letech 2012-2015 na území České republiky ve spolupráci pracovníků ze stavební fakulty ČVUT, UTAM a NTM v rámci Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI). Jeho praktické části počítají se širokým zapojením poznatků ze stavební historie, historických řemeslných technologií a památkových postupů. Cílem projektu je vytvoření komplexní metodiky pro průzkumy a opravy kvádrového lícového zdiva historických objektů tvořeného sedimentárními horninami. Metodika má za úkol přehledně shrnout a vzájemně integrálně propojit požadavky ze tří oblastí vstupujících do tohoto procesu. Technicko-geologické (složení a fyzikální vlastnosti kamene), stavebně-technologické (zpracování horniny a vlastní realizace výměny) a stavebně-historické a památkové (materiální, strukturní a vizuální integrita památky). Metodika bude zaměřena především na definování a praktické ověření souborných kritérií výběru nejvhodnějšího typu nového kamene a nejvhodnější postup řemeslného zpracování, s důrazem na respektování maximální autentičnosti a specifických charakteristik dané památky. S pomocí této metodiky bude možné provést adekvátní stavebně-historické, technologicko-řemeslné a stavebně-technické průzkumy a následně navrhnout optimální postup při obnově konkrétního historického objektu. Prostředkem k získání exaktních podkladů pro verifikaci celého projektu bude vedle rešerše již publikovaných informací nebo primárních archivních pramenů a vyhodnocení známých a dobře zdokumentovaných nedávných případů, zpracování a sledování ověřovacího referenčního vzorku využívajícího k urychlení procesu stárnutí nově vybudovaného klimatického tunelu. Zároveň budou přímo na vybraných konkrétních památkách provedeny vzorové realizace s aplikací připravených postupů. V průběhu celého projektu se předpokládá široká publicita pro laickou i odbornou veřejnost.

SRDEČNĚ VÁS ZVEME

na vernisáž výstavy projektu OPVK
Inovace studijního programu Historických věd Filozofické fakulty
a Výtvarných umění Fakulty restaurování Univerzity Pardubice
(CZ 1.07/2.2.00/07.0188)

Historici a restaurátoři v praxi

vernisáž bude zahájena dne 26. 4. 2012 v 18:00 v Červené věži
(areál Fakulty restaurování na Jiráskově 3)
výstavou provedou řešitelé projektu

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Univerzita
Pardubice

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ